

TIPURI DE LOCUINȚE DIN EPOCA NEOLITICĂ PE TERITORIUL DOBROGEI

EUGEN COMȘA

Studierea tipurilor de locuințe din epoca neolitică, de pe tot întinsul țării noastre, merită să fie făcută cu toată atenția deoarece, prin cercetările arheologice, s-a dovedit că tipul de locuință reflectă modul de trai al comunităților respective, precum și schimbările care se produc în viața lor.

Până în prezent încă nu dispunem de date cu privire la locuințele din perioada timpurie a epocii neolitice de pe teritoriul Dobrogei, dar sperăm că, prin cercetările arheologice, în curând, se vor descoperi și astfel de locuințe, în ținuturile dintre Dunăre și Mare, așa după cum sugerează și Puiu Hașotti, pe baza unei descoperiri similare celei de la Cârcea din Oltenia, făcută de colegii bulgari. Ne referim la complexul de la Malko-Preslavet, alcătuit din așezare și necropolă, aflate la circa 60 km vest de Silistra, pe malul Dunării.¹

Prima cultură din epoca neolitică documentată, până acum, pe teritoriul Dobrogei, este cultura Hamangia, de origine sudică.

Prin săpăturile arheologice efectuate în așezarea de la Medgidia, din punctul "Cocoasă", datând din faza Hamangia I (după periodizarea Puiu Hașotti), deși s-a săpat o suprafață apreciabilă, de peste 250 m.p. nu s-a găsit nici o locuință.²

În privința locuințelor din faza Hamangia II (=faza Golovița) vom aminti numai descoperirile, mai importante, din cuprinsul așezărilor de la Golovița și de la Medgidia - Satu Nou.

Așezarea de la Golovița se află pe malul lacului Golovița, în apropiere de comuna Ceamurlia de Jos (jud. Tulcea). Complexul a fost cercetat prin săpături între anii 1953 și 1961. Stratul de cultură avea două niveluri, ambele cu materiale specifice fazei amintite. S-au delimitat și cercetat 6 gropi de bordei, unele din nivelul inferior și altele din nivelul superior. Vom prezenta numai datele despre bordeiele păstrate mai bine. **Bordeiul 1** din nivelul inferior, a avut groapa cu diametrul de 4m și adâncimea până la 50 cm. Forma exactă a gropii nu s-a putut preciza, dar a fost, probabil, rotundă. Intrarea era pe partea de est, unde s-au delimitat 3 trepte, cruțate în lut. Pe fundul gropii, către marginea de sud-vest, se aflau resturi din vatră.³

1. Puiu Hașotti, *Epoca neolitică în Dobrogea*, Constanța, 1997, p.13.

2. *Ibidem*, p.23.

3. Dumitru Berciu, *Cultura Hamangia. Noi contribuții*, București, 1966, p. 235.

Bordeiul 5 din nivelul inferior, a avut groapa de formă aproape rotundă, cu diametrele de 2,30 x 1,85m și adâncimea de 45 cm. Avea malurile puțin oblice și fundul drept.⁴

Bordeiul 4: Groapa acestuia a fost săpată de la baza nivelului superior. Avea forma rotundă, cu dimensiunile de 2,50 x 1,50 m și adâncimea de 60 cm. În partea de răsărit a avut intrarea, în dreptul căreia au fost făcute trei trepte, cruțate în lut. În mijlocul gropii bordeiului era vatra, de formă rotundă, formată dintr-un singur strat de lut fin, amestecat cu nisip.⁵

În așezarea de la Golovița, în nivelul superior (tot din faza II), s-au descoperit și resturile modeste ale unor colibe de suprafață, de dimensiuni mici. Pe locul lor s-au găsit doar unele aglomerări de lipitură arsă, dar nici o urmă de par. Se presupune că acele colibe aveau forma aproximativ dreptunghiulară, cu colțurile rotunjite. În interiorul lor, în unele cazuri, s-au păstrat resturile vetrelor.⁶

Din faza Hamangia II datează și așezarea de la Medgidia-Satu Nou, unde s-a constatat, deși aceasta ocupa o suprafață de peste 300 m lungime, că este vorba de un "sit cu o densitate foarte redusă a locuințelor, fenomen ce pare a fi caracteristic pentru faza Golovița a culturii Hamangia".⁷

În cuprinsul așezării amintite au fost descoperite și cercetate sistematic, 3 gropi de bordei, care s-au dovedit a fi singurul tip de locuință din acea stațiune.⁸

Gropile bordeielor 2 și 3 aveau forma rotundă, puțin neregulată, iar cea a bordeiului 1 era aproximativ pentagonală, cu colțurile arcuite. Dimensiunile lor nu erau prea mari, astfel: groapa bordeiului 1 avea diametrul de 2,55 m și adâncimea de 1,10 m, bordeiul 2 avea groapa cu diametrul de 3,05 m și adâncimea de 1,10 m, iar bordeiul 3 avea groapa cu diametrul de 2,90 m și adâncimea de 1,07 m. S-au delimitat câte două trepte în dreptul intrării în bordeiul 1, aflate în partea de sud a gropii și în bordeiul 3, în partea de vest a gropii. Pentru bordeiul 2 nu s-au găsit indicii în privința poziției intrării. Atrage atenția forma fundului celor 3 gropi de bordei. În timp ce groapa bordeiului 1 are malurile puțin înclinate și fundul drept, celelalte două (B2 și B3) au o formă neobișnuită pentru bordei, anume în secțiune au malurile arcuite, cu adâncimea mică spre o parte și mult mai mare spre cealaltă parte.

În gropile de bordei descrise s-au găsit și resturile unor vetre, prost păstrate. Toate trei se aflau lângă marginea gropilor și anume în partea de nord-vest a bordeiului 1, de nord-est a bordeiului 2 și sud-vest a bordeiului 3. Prin urmare, rezultă că în această privință nu există o anumită regulă de plasare a vetrelor. Acestea aveau forma aproximativ rotundă și erau amenajate cu 10 cm deasupra fundului gropii. S-a menționat și faptul că pe fundul gropii bordeiului 2 s-au găsit două lespezi, destul de mari, de piatră al căror rost nu s-a putut preciza.⁹

Din faza Hamangia III (= faza Ceamurlia de Jos) datează așezarea de la Ceamurlia de Jos (jud. Tulcea), în cadrul căreia s-au delimitat 3 niveluri,¹⁰ din care nivelul inferior a fost paralel în timp cu nivelul superior de la Golovița.¹¹

4. *Ibidem*, p. 238.

5. *Ibidem*, p. 236.

6. *Ibidem*, p. 239-240.

7. Puiu Hașotti, *Pontica*, 20, 1987, p. 19.

8. *Ibidem*, p. 20.

9. *Ibidem*, p. 20 și 25.

10. Dumitru Berciu, *op. cit.*, p. 124.

11. Puiu Hașotti, *op. cit.*, 1997, p. 24.

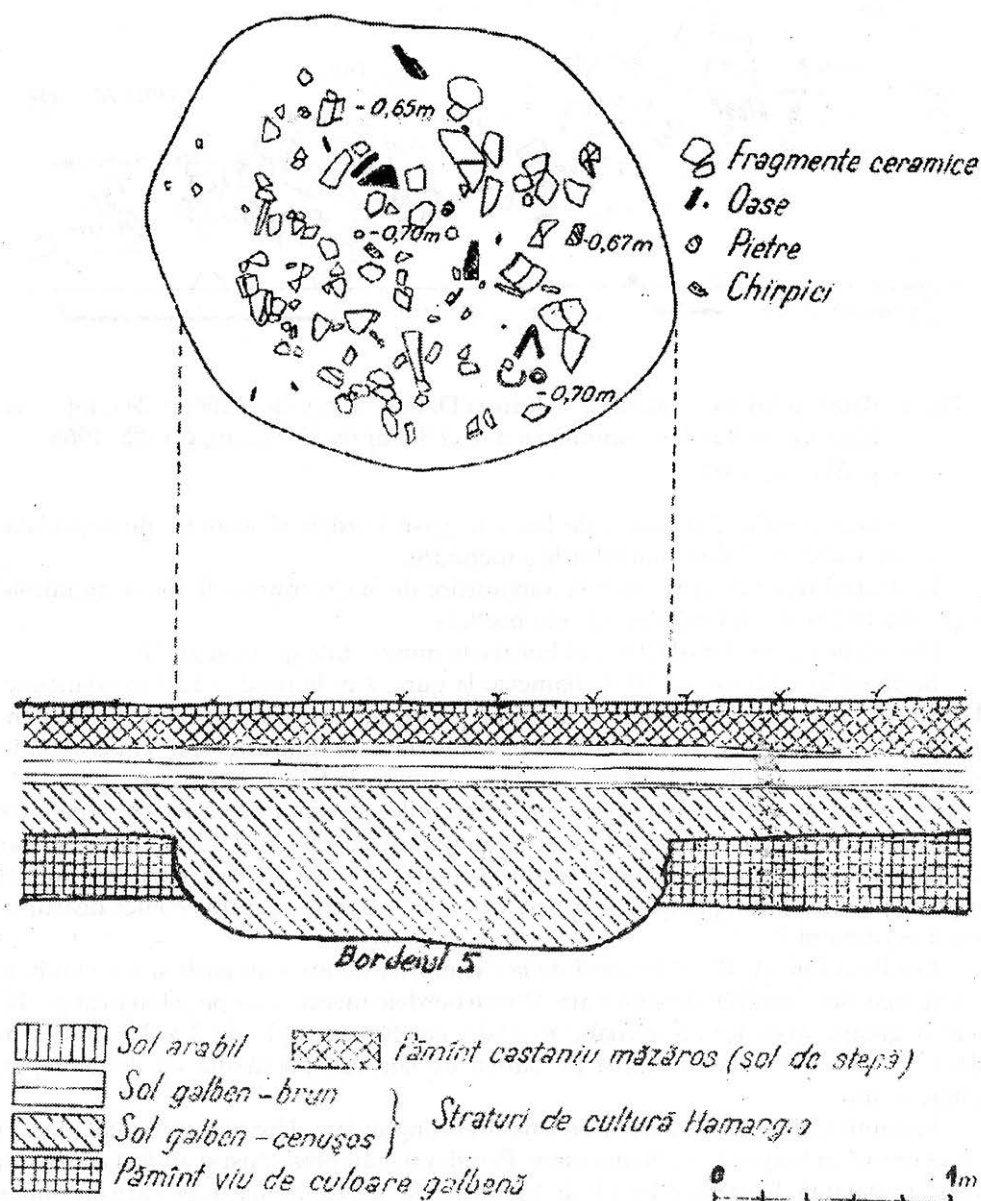

Fig. 1 Baia (Golovița): bordeiul 5 (după D. Berciu, *op. cit.*, 1966, p. 237, fig. 140).

Baia (Golovița): hutte n° 5 (d'après D. Berciu, *op. cit.*, 1966, p. 237, fig. 140).

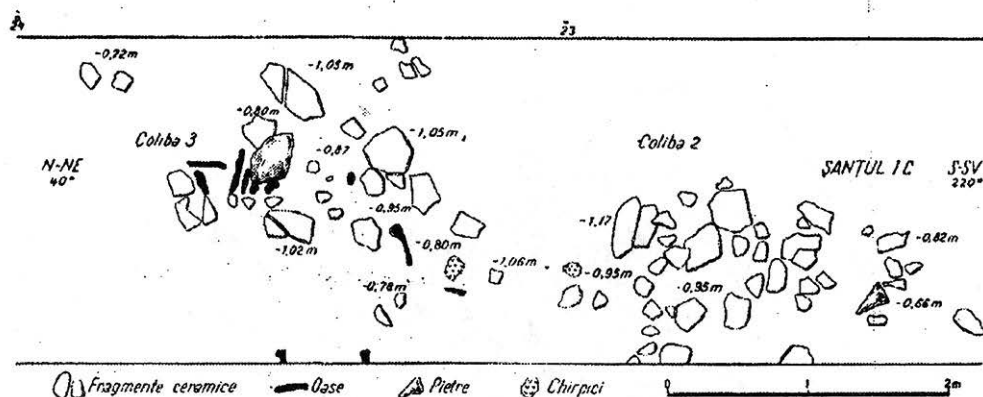

Fig. 2 Baia (Golovița): colibele 2 și 3 (după D. Berciu, *op. cit.*, 1966, p. 241, fig. 142).
Baia (Golovița): les chaumières n° 2 et 3 (d'après D. Berciu, *op. cit.*, 1966, p. 241, fig. 142).

În așezarea de la Ceamurlia de Jos s-au găsit bordeie și locuințe de suprafață, acestea din urmă, mai ales în nivelurile superioare.

În studiul referitor la rezultatele săpăturilor de la Ceamurlia de Jos se amintește că locuințele din nivelul inferior (I) erau bordeie.

Din nivelul următor (II) datează bordeiele numerotate gr. 12 și gr. 16.

Bordeiul (gr. 12) avea 1,60 m diametru la gură, 2 m la fund și 1,53 m adâncime. Malurile erau cuptorite. Spre latura de sud a gropii s-a amenajat un fel de laviță pentru dormit, iar lângă cea de vest, la 1 m înălțime (față de fundul gropii) era cruțată în lut, un fel de poliță. Intrarea era prevăzută cu 3 trepte, la fel, cruțate în lut.¹²

O groapă de bordei, de dimensiuni apreciabile, corespunde cu gr. 16, săpată tot din nivelul II. Groapa avea forma ovală cu lungimea de 4,80 m și 3,20 m lărgime, dar cu adâncimea de numai 25-30 cm. În jurul ei s-au găsit câteva găuri de pari, care au fost înfipti în poziție oblică, pentru a se putea forma un acoperiș de formă conică deasupra gropii bordeiului.¹³

În ultimul nivel (III) al așezării de la Ceamurlia de Jos s-au găsit și cercetat bordeie și, mai ales, locuințe de suprafață. Dintre bordeie menționăm pe cel marcat gr. 11, a cărui groapă avea forma aproape rotundă, cu dimensiunile de 3 x 2,5 m și 1 m adâncime. Bordeiul avea intrarea pe partea de sud-est, prevăzută cu două trepte, cruțate în lut.¹⁴

Locuințele de suprafață aveau forma dreptunghiulară. Una din ele (notată loc. 1) a avut circa 3 m lungime și 2,30 m lățime. Pereții nu erau prea groși și au fost construiți în sistem paiantă. S-au găsit bucăți de lipitură arsă, destul de mari, pe care au rămas imprimate urme de nuiiele, trestii și chiar pari, având până la 12 cm grosime. Pe unele bucăți de lipitură se putea vedea chiar sistemul de împletire a nuiielelor. Lipitura se

12. Dumitru Berciu, *op. cit.*, p. 141.

13. *Ibidem*, p. 143.

14. *Ibidem*, p. 141.

facea cu lut amestecat cu o foarte mare cantitate de pleavă, paie și trestii sfărâmate.¹⁵ În fiecare locuință s-a găsit câte o vatră, de obicei, puțin înălțată (cu 8-12 cm) deasupra podinei.¹⁶

Menționăm și așezarea de tip Hamangia de la Techirghiol (jud. Constanța), în cadrul căreia s-au delimitat două niveluri, unul corespunzător sfârșitului fazei Hamangia II și cel superior din faza Hamangia III. În acea așezare s-au găsit multe bucăți de lipitură arsă, din pereții unor locuințe de suprafață, construite din pari, împletitură de nuiele și lipitură de lut amestecat cu o mare cantitate de paie și de pleavă. Subliniem că pe unele bucăți de lipitură arsă s-au păstrat porțiuni de fătuială cu urme, unele de culoare albă și altele de culoare gălbuie.

Fragmentele de vatră găsite în așezarea de la Techirghiol, proveneau din vetre obișnuite, alcătuite dintr-un strat de lut, fătuț cu grijă.¹⁷

Ținând seama de datele prezentate mai sus, rezultă că membrii comunităților culturii Hamangia, probabil, încă de la stabilirea lor pe teritoriul Dobrogei, deci încă din faza Hamangia I, au construit și locuit în bordeie.

Descoperirile făcute în așezările din a doua fază Hamangia II (faza Golovița) dovedesc că membrii acelor comunități și-au făcut, în special, locuințe de tip bordei, de obicei, cu gropile de formă rotundă, cu dimensiunile nu prea mari (de maximum 4 m diametru și între 45-60 cm adâncime), având acoperișul aproximativ conic. În acele bordeie s-au delimitat, în dreptul intrării, câte trei trepte cruceate în lut și vetre obișnuite.

Unele din comunitățile fazei au construit și locuit în colibe de suprafață, de dimensiuni mici, de formă aproximativ rectangulară, prevăzute cu o vatră simplă.

În timpul fazei a treia (Hamangia III = faza Ceamurlia de Jos) a culturii Hamangia, s-a continuat construirea și folosirea locuințelor de tip bordei, cu dimensiuni similare celor din faza precedentă. În această fază, în unele bordeie, s-au amenajat un fel de lavițe pentru dormit și un fel de polițe. Acele bordeie erau prevăzute la intrare tot cu câte 2 sau 3 trepte cruceate în lut.

Subliniem un fapt care merită toată atenția, anume că spre sfârșitul fazei a treia (Hamangia III - faza Ceamurlia de Jos) acele comunități au început să-și clădească locuințe de suprafață de formă dreptunghiulară, construite din pari, împletitură de nuiele și lipitură de lut amestecat cu pleavă sau paie. Considerăm că această schimbare reflectă o modificare importantă în traiul acelor comunități neolitice.

Dacă luăm în considerare situația din ținuturile vecine din Muntenia, unde, în acea vreme, se desfășura evoluția comunităților culturii Boian, vom constata că și în viața comunităților culturii Boian, în aceeași perioadă s-a produs trecerea de la locuințele bordei la cele de suprafață.¹⁸ Considerăm că faptul se explică atât în Muntenia, cât și în Dobrogea, prin modificarea modului de trai al celor două categorii de comunități și anume trecerea de la modul de trai semistabil la viața sedentară. Această trecere a comunităților Boian din Muntenia s-a făcut drept urmare a folosirii la cultivarea plantelor, în locul săpăligii, a unui plug primitiv, cu tracțiune animală, ceea ce ducea la prelucrarea unor terenuri mai întinse ca suprafață și astfel la obținerea

15. *Ibidem*, p. 156.

16. Puiu Hașotti, *op. cit.*, 1997, p.24.

17. Eugen Comșa, Doina Galbenu, Andrei Aricescu, *Materiale*, 8, 1962, p. 166.

18. Eugen Comșa, *Istoria comunităților culturii Boian*, București, 1974, p. 165.

unor recolte mai bogate, deci asigurarea unor condiții de trai mai bune.

Comunitățile culturii Boian, din Muntenia, încă de la începutul evoluției lor, din prima fază (faza Bolintineanu) au avut contacte cu membrii comunităților culturii Hamangia din Dobrogea.¹⁹

În faza Vidra se constată că unele comunități Boian au trecut Dunărea și s-au stabilit pe malul dobrogean al fluviului. Așa s-a întâmplat, de exemplu, în zona orașului Hârșova, unde, la baza depunerilor, au fost descoperite resturile locuinței nr. 12, cu material destul de sărac, datând de la începutul fazei Vidra a culturii Boian.²⁰

În timpul fazei de tranziție de la cultura Boian la cultura Gumelnița, o serie de astfel de comunități s-au răspândit pe teritoriul Dobrogei. Unele din acestea, cum este cea de la Sarichioi (jud. Tulcea) au ajuns aproape de țărmul Mării Negre.²¹

În stratul de cultură din așezarea de la Sarichioi au fost delimitate două niveluri, ambele datând din faza amintită.

Prin săpături arheologice acolo au fost descoperite resturile a patru locuințe de suprafață. Două din ele aflate în nivelul 1 și două în nivelul 2. Atrage atenția constatarea că locuirea din punctul cercetat se limitează în timp la o perioadă relativ scurtă, de câteva decade, probabil în decursul aceleiași generații, dat fiind faptul că locuințele noi au fost clădite aproape pe același loc cu cele anterioare abandonate.²²

Locuințele din faza de tranziție, de la Sarichioi, au avut dimensiuni destul de mari și au fost construite din pari, împletitură de nuiel și lipitură de lut.

Observațiile făcute pe teren au dus la presupunerea că ele erau orientate cu spatele spre crivăț. Din păcate, datorită dărâmurii împrăștiate nu s-a putut preciza nici forma exactă și nici dimensiunile acestor locuințe. În locuințele de la Sarichioi s-au descoperit vetre, de formă rotundă, având diametrul de aproximativ 1 m.²³

Tot din faza de tranziție datează și locuințele nr. 10 și nr. 11 din așezarea de la Hârșova. Dintre acestea, locuința 11 era de dimensiuni mari și a fost cercetată parțial. Pe baza materialelor adunate a fost datată în etapa Spanțov a fazei de tranziție.²⁴

Considerăm că, ținând seama de caracteristicile locuințelor din aceeași fază din Muntenia, și comunitățile înrudite din Dobrogea au construit locuințele tot de suprafață, de formă rectangulară, din pari, împletitură de nuiel și lipitură de lut (amestecat cu pleavă și paie), prevăzute cu podea-platformă.

Din datele prezentate rezultă că - în stadiul actual al cercetărilor - purtătorii culturii Boian de pe teritoriul Dobrogei, au construit numai locuințe de suprafață, de formă rectangulară, clădite în sistem paiantă, ceea ce înseamnă că acele comunități erau sedentare.

Pe teritoriul Dobrogei a urmat în timp evoluția comunităților culturii Gumelnița, sub forma unei variante regionale, la care s-a ajuns pe un fond principal reprezentat de cultura Boian, la care s-a adăugat un anumit amestec cu localnicii culturii Hamangia.

O astfel de așezare a fost cercetată, cu multe decenii în urmă la Cernavodă, dar atunci s-au publicat prea puține date despre locuințele Gumelnița.²⁵

19. Dumitru Berciu, *Contribuții la problemele neoliticului în România, în lumina noilor cercetări*, București, 1961, p. 63.

20. Doina Galbenu, *SCIV*, 13, 2, 1962, p. 166.

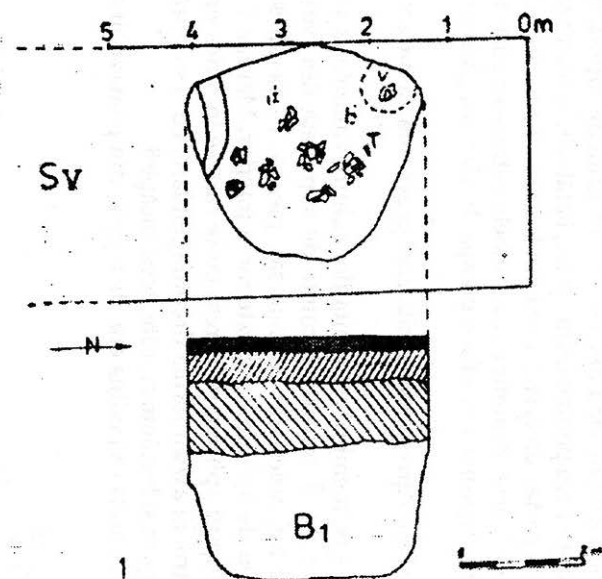
21. Ernest Oberländer-Târnoveanu, Irina Oberländer-Târnoveanu, *Materiale*, Oradea, 1983, p. 59-70.

22. *Ibidem*, p. 63.

23. *Ibidem*, p. 63.

24. Doina Galbenu, *op. cit.* 1962, p. 289-290.

25. Puiu Hașotti, *op. cit.*, 1997, p. 77.

R-rîșnită, T-topor, daltă, testă;
 I-împungător; V-vatră; O-vase
 întregibile;

SOL ARABIL PĂMÎNT
 NEGRU CENUȘIU PĂMÎNT BRUN
 GĂLBUI

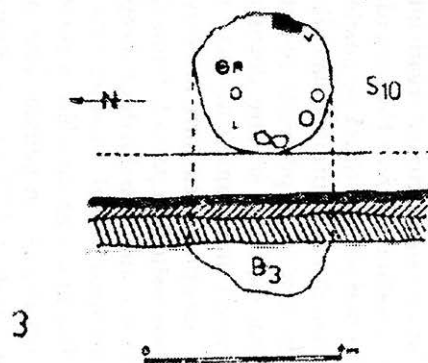
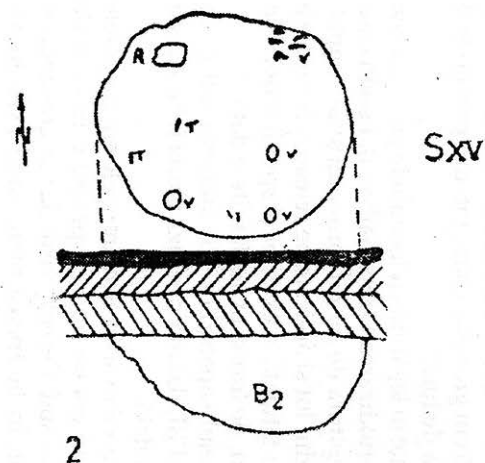

Fig. 3 Medgidia - Satu Nou: bordeiele 1-3 (după Puiu Hașotti, *op. cit.*, 1987, p. 25, pl. 2).

Medgidia - Satu Nou: les huttes n° 1-3 (d'après Puiu Hașotti, *op. cit.*, 1987, p. 25, pl. 2).

În așezarea de la Luncavița (jud. Tulcea), în primele trei niveluri (cele mai vechi) s-au găsit resturile unor locuințe de suprafață, modeste, prevăzute cu podină de pământ bătătorit.

În așezarea amintită, la baza penultimului nivel, se aflau rămășițele unei locuințe de suprafață, destul de mari, cu pereții de 20-25 cm grosime, construiți din pari (având 15 cm grosime) împletitură de nuiiele și lipitură de lut.²⁶

La Hârșova s-au făcut observații interesante în legătură cu locuințele gumelnițene nr. 5 și nr. 6, datând din faza Hârșova (după periodizarea Doina Galbenu). Pereții erau formați din pari și împletitură de nuiiele, dar lipitura de lut nu forma un strat simplu, ci era formată din calupuri modelate dinainte din lut și aplicate pe rețeaua de nuiiele a pereților. În continuare pe pereți, se întindea o fățuială la exterior și spre interior.²⁷ În acele locuințe s-au găsit și vetre, destul de mari, de formă ovală fățuite o dată.²⁸

Observații importante s-au făcut cu prilejul săpăturilor din așezarea tell de la Medgidia, din apropierea gării, unde în nivelul III, datând din faza Gumelnița A2, au fost cercetate resturile a patru locuințe de suprafață.

Prima se compunea din două încăperi de 6 x 8 m și 4 x 8 m, între ele era un perete mai subțire decât pereții exteriori. Între încăperi era un interval pentru o ușă lată de 1,10 m, aflată în partea de mijloc a peretelui din sud. Pereții aveau 32 cm grosime, iar podeaua era făcută din pământ bine bătătorit. În încăperea mare vatra avea forma ovală și se afla la ca. 1,20 m de peretele de nord, iar în încăperea mai mică vatra era la ca. 1,20 m de peretele de sud și avea forma dreptunghiulară, cu colțurile rotunjite și două rânduri de lipitură.²⁹

Din faza Gumelnița A2 și de la începutul fazei Gumelnița B1, datează așezarea de la Carcaliu (jud. Tulcea), în cadrul căreia s-au cercetat patru locuințe. S-au publicat datele despre două din ele.

Prima avea dimensiunile de 5,50 x 4,10 m, iar a doua 4 x 3,5 m. Erau de suprafață și au fost construite în sistem paiantă și aveau podinele din lut fin, bătătorit. În locuința 1 vatra era de formă ovală și se afla în partea de vest, iar cea din locuința 2 avea forma rectangulară și se afla în partea de nord-vest. Amintim că la ambele vetre s-au păstrat porțiuni din gardină. Lângă vatra din locuința 1 se află o groapă, în care s-a găsit un vas de provizii.³⁰

Subliniem că la Carcaliu s-a găsit și o groapă de semibordei prevăzută, la intrare, cu trepte cruțate.³¹

Prin urmare, pe teritoriul Dobrogei, membrii comunităților culturii Gumelnița au continuat obiceiul predecesorilor lor de a construi locuințe de suprafață din pari, împletitură de nuiiele și lipitură de lut, amestecat cu paie sau pleavă. Pe pereți se fățuia, de regulă, câte un strat simplu de lipitură, spre exterior și interior. Mai rar, lipitura era modelată în formă de calupuri aplicate pe pereți, peste care se întindea un strat subțire de fățuială. Acele construcții aveau forma dreptunghiulară, cu o singură încăpere, dar, în unele cazuri, s-au găsit și locuințe cu câte două încăperi.

În diferitele lucrări consultate se arată că podina era, de regulă, din pământ bine

26. Eugen Comșa, *Materiale*, 8, 1962, p. 223.

27. Doina Galbenu, *op. cit.*, 1962, p. 292.

28. *Ibidem*, p. 300; Puiu Hașotti, *op. cit.*, p. 78-79.

29. Puiu Hașotti, *op. cit.*, 1977, p. 78-79.

30. Elena Lăzarcă, *Peuce*, 9, 1984, p. 23-29.

31. Puiu Hașotti, *op. cit.*, 1997, p. 85.

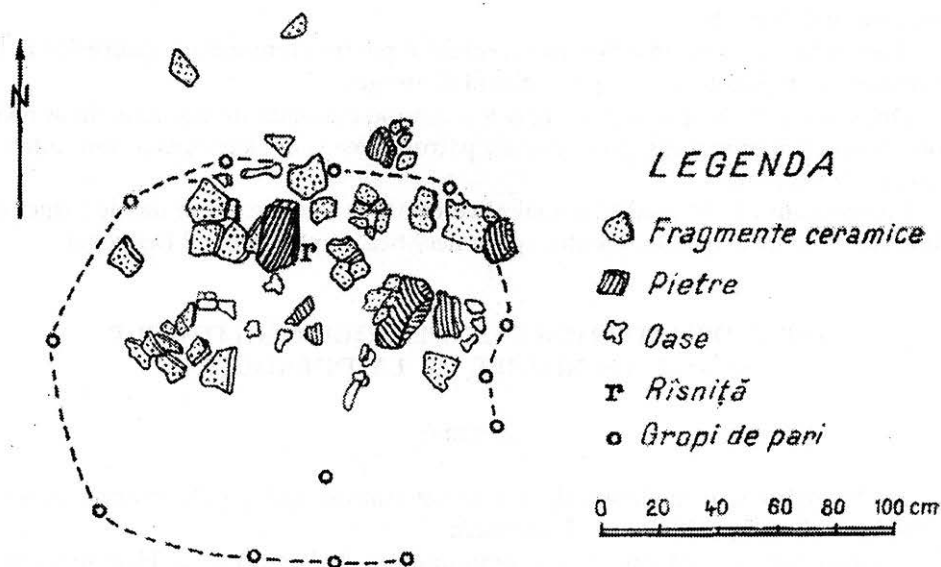

Fig. 4 Ceamurlia de Jos: locuința 2 (după D. Brenciu, **op. cit.**, 1966, p. 153, fig. 73).
Ceamurlia de Jos: l'habitation n°. 2 (d'après D. Brenciu, **op. cit.**, 1966, p. 153, fig. 73).

bătătorit și era prevăzută cu câte o vatră de formă rotundă, ovală sau rectangulară. În unele cazuri, rare, s-au observat în jurul vetrei porțiuni din gardină. Nu se constată o regulă în privința poziției vetrei în interiorul locuințelor, unele erau în mijlocul încăperii, altele erau făcute lateral, lângă unul din pereți, la circa 1,20 m distanță de acela. Pereții aveau între 20 și 32 cm grosime. Intrarea se făcea într-unul din pereți, credem, de obicei, spre partea opusă vântului predominant.

Dacă ținem seama de unele modele miniaturale de locuințe descoperite în așezările gumelnițene din Muntenia, considerăm că ferestrele acelor locuințe din Dobrogea aveau forma rotundă și un diametru nu prea mare. Având în vedere miniaturile amintite putem spune că acele locuințe aveau acoperișul în două ape, făcut, desigur, de obicei, din trestii.

Se menționează că în unele așezări gumelnițene s-au găsit și gropi de bordei, prevăzute cu trepte. Înclinăm să credem că ele serveau la alte preocupări gospodărești și nu drept locuințe.

*

Pe temeiul datelor prezentate se poate susține că în cursul epocii neolitice, pe teritoriul Dobrogei, sunt documentate două tipuri principale de locuințe:

- în prima parte a epocii (perioada mijlocie) membrii comunităților culturii Hamangia au construit și locuit în locuințe de tip bordei, cu gropi, de obicei, de formă rotundă și în fazele mai târzii ale culturii Hamangia, când s-a început trecerea tot mai accentuată la viața sedentară s-a schimbat tipul de locuință;

- au început să se construiască locuințe de suprafață, în sistem paiantă, folosite

vreme mai îndelungată.

Același tip de locuință a fost caracteristic și pentru comunitățile culturilor Boian și Gumelnița, care au trăit apoi pe teritoriul Dobrogei.

După aceea, a început o nouă epocă și anume perioada de tranziție de la epoca neolitică la epoca bronzului, provocată de pătrunderea și în Dobrogea a comunităților de păstori nord pontici.

Considerăm că - în stadiul actual al cercetărilor - acestea sunt datele principale referitoare la tipurile de locuințe din epoca neolitică de pe teritoriul Dobrogei.

TYPES D'HABITATIONS DE L'ÉPOQUE NÉOLITHIQUE SUR LE TERRITOIRE DE LA DOBROUDJA

- Résumé -

Sur le territoire de la Dobroudja il y a trois cultures qui appartiennent à l'époque néolithique: Hamangia, Boian et Gumelnitza.

Les membres appartenant aux communautés de la culture de Hamangia, pendant les premières deux phases de l'évolution de cette culture, ont vécu dans des huttes partiellement enfoncées dans la terre. Ces habitations ont une forme ronde, n'ayant pas des grandes dimensions. À l'intérieur des habitations il y a une âtre. À l'entrée il y a trois marches.

Les huttes partiellement enfoncées dans la terre sont caractéristiques pour les communautés demi-sédentaires.

La dernière période de la présence du culture de Hamangia est caractérisé par les maisons rectangulaires, de surface construites dans le système de palançons ayant à l'intérieur un âtre.

Le changement du type d'habitation reflète le passage graduellé de la vie demi-sédentaire à la vie sédentaire.

Les membres des communautés de la culture de Boian ont vécu en Dobroudja près de Danube, pendant la phase Vidra. Dans cette zone ils ont construit des maisons de surface.

Pendant la phase de transition de la culture Boian à la culture des Gumelnitza, les communautés appartenant à cette phase ont occupé une grande partie du territoire de la Dobroudja. Ces communautés ainsi que leurs successeurs directs (culture de Gumelnitza) ont construit des maisons rectangulaires, en système des palançons, ayant dans l'intérieur un âtre. Ce type d'habitations prouvent que les communautés de la culture de Gumelnitza ont mené une vie sédentaire. Dans quelques agglomérations appartenant à la culture de Gumelnitza il y a aussi quelques huttes qui sont des annexes et pas des maisons proprement dites.